

Előrehozott parlamenti választások Szerbiában 2014-ben

A 2014. március 16-án tartott szerbiai előrehozott választásokat az előrejelzéseknek megfelelően a Szerb Haladó Párt nyerte meg, s miután a 250 parlamenti mandátumból 158-at megszerzett, az eredmény kényelmes parlamenti többséget biztosít a pártnak. A választásnak magyar szempontból fontos hozadéka a Vajdasági Magyar Szövetség kifejezetten eredményesnek mondható szereplése (6 mandátum), valamint a kormánytöbbséghez való csatlakozása. A tanulmány a 2014-es szerbiai parlamenti választás eredményeit elemzi, illetve felvázolja, hogy mi várható a következő kormányzati ciklustól a magyar-szerb kapcsolatok terén.

Választási eredmények

Szerbiában 2014. március 16-án előrehozott parlamenti választásokat tartottak, miután a politikai erőviszonyok jelentősen és igen rövid idő alatt átalakultak a 2012-ben létrejött Szerb Haladó Párt – Szocialista Párt – Szerbiai Egyesült Régiók koalíció megalakulását követően. 2012-ben a választásokon a Szerb Haladó Párt a szavazatok kb. 24%-át szerezte meg, így a kormányalakításhoz a választásokon második helyet elért (és korábbi kormánypárt) Demokrata Párt vagy a harmadik helyet szerzett Szerb Szocialista Párt szövetségére volt szüksége. Hosszas tárgyalásokat követően végül a szocialisták kerültek a királycsináló koalíciós partner szerepébe, cserébe pedig megkapták a miniszterelnöki posztot, amelyet Ivica Dačić szocialista pártelnök töltött be.¹ Rövid időn belül azonban a Szerb Haladó Párt támo-

¹ Herner-Kovács Eszter: Szerbiai választások 2012 – a szétforgácsolt magyar politika kudarca. *Kisebbségkutatás* 2012/2. 226-240.

gatottsága meredeken megugrott, ami nagymértékben köszönhető volt az Aleksandar Vučić haladó párti miniszterelnök-helyettes és védelmi miniszter nevéhez fűződő korrupcióellenes intézkedések sikerességének, valamint annak, hogy a kormány 2014 januárjában megkezdte az uniós csatlakozási tárgyalásokat is. Így a stabil kormánytöbbség megszerzésének reményében a Szerb Haladó Párt hosszú ideje fontolgatta az előrehozott választások kiírását, amelyről végül 2014. január 29-én döntés született, miután Tomislav Nikolić államfő feloszlatta a belgrádi parlamentet.

A választásokra tizenkilenc választási listát regisztráltak (ebből hét kisebbségit), ami azt jelentette, hogy a 250 parlamenti mandátumért 3020 jelölt versengett. A vajdasági magyar pártpalettán jelen lévő hat alakulat közül önálló listát egyedül a Vajdasági Magyar Szövetségnek (VMSZ) sikerült állítania. A VMSZ rekordidő, mindössze két és fél nap alatt összegyűjtötte a listaállításhoz szükséges tízezer támogatói aláírást. A párt választási programja a „Bátran, de felelősséggel” címet viselte,² melynek fókuszában természetesen a magyar kisebbség érdekképviselete állt (a kulturális autonómia továbbépítése, Vajdaság tartomány helyzetének rendezése, a történelmi igazságtétel és a szerb-magyar megbékélési folyamat folytatása), ám egyéb közügyek területén (szociális kérdések, gazdaság- és térségfejlesztés, környezetvédelem, EU-csatlakozás) is megfogalmazott célokat a dokumentum.

Az öt kisebb magyar párt közül egyik sem próbálkozott önálló listaállítással. A Vajdasági Magyar Demokrata Párt – 2012-höz hasonlóan – nem indult a választáson. A Magyar Remény Mozgalom, a Magyar Polgári Szövetség és a Magyar Egység Pártja a Bosnyák Demokrata Közösséggel és a Horvátok Demokratikus Közösségével összefogva a „Nemzeti Közösségek Listáján” indult, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége (VMDK) pedig a Boris Tadić vezette Új Demokrata Párttal szövetségben mérettette meg magát.

A Nemzeti Közösségek Listája – amely a Szerbia lakosságát kitevő közel 30%-nyi nemzeti kisebbséget kívánta megszólítani – már 2012-ben is létezett, akkor a magyar pártok közül a Magyar Polgári Szövetség és a VMDK csatlakozott a kisebbségi összefogáshoz (utóbbi idén

² www.vmsz2014.org.rs

már nem vett részt az összefogásban). A lista 2012-ben egy parlamenti mandátumot tudott megszerezni, amely a Bosnyák Demokrata Közösség vezetője számára biztosította a parlamentbe kerülést. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a második mandátum megszerzése csak kevés szavazaton múltott. 2014-ben a Magyar Remény Mozgalom vezetője, László Bálint a lista 3. helyén szerepelt, így optimista elemzők szerint volt némi esély arra, hogy a közös kisebbségi listáról magyar nemzetiségű jelölt is parlamentbe juthasson. A Nemzeti Közösségek Listája 2014-ben azonban a 2012-ben elért eredményét sem tudta megisméltetni, így egy jelöltjük sem jutott mandátumhoz.

A VMDK az Új Demokrata Párttal, a Vajdasági Szociáldemokrata Ligával és az Együtt Szerbiáért Mozgalommal kötött választási együttműködési megállapodást. A VMDK elnöke, Csonka Áron a 40. helyen szerepelt a listán, ezzel ő töltötte be a „legelőkelőbb” helyet a magyar jelöltek közül. Mivel azonban az Új Demokrata Párt 18 képviselői helyet szerzett meg a választáson, magyar jelölt erről a listáról sem jutott parlamenti mandátumhoz. A legutóbbi választáshoz hasonlóan tehát 2014-ben is csak a VMSZ-nek sikerült a magyar pártok közül a köztársasági parlamentben mandátumhoz jutnia. Az önmagukat a VMSZ ellenében meghatározó kisebb magyar pártok ezzel várhatóan vízválasztóhoz érkeztek.

A VMSZ 1996-1997 óta az egyedüli magyar párt, amely országos szintű választásokon eredményesen tudja magát megmérettetni és parlamenti széket szerezve ellátni a magyarság képviseletét, míg a kisebb magyar pártok gyakorlatilag egy-egy község önkormányzatában tudnak mandátumhoz, esetleg polgármesteri székhez hozzájutni. 2012-ben ugyan a Magyar Remény Mozgalom viszonylag eredményesen szerepelt az önkormányzati választásokon,³ ez pedig minden bizonnyal azt az illúziót kelthette a párt vezetésében, hogy egy közös kisebbségi listán esélyük lehet a 2014-es köztársasági választáson parlamentbe jutni, ám a választás eredménye azt mutatja, hogy ez a stratégia elhibázott volt. A közös kisebbségi lista nem hogy növelni tudta volna támogatottságát 2014-ben, hanem éppen ellenkezőleg: a korábbi egy mandátumot sem

³ A Magyar Remény Mozgalom 2012-es szerepléséről lásd: Herner-Kovács, 2012: Szerbiai választások, i.m.

sikerült megtartaniuk, ezzel szemben a VMSZ a 2012-es 68 000 szavazatról 75 000-re tornázta fel magát 2014-ben. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a VMSZ dominanciája a vajdasági magyar pártok között jelenleg megkérdőjelezhetetlen, ezért az „ellenzéki” magyar erőknél vagy teljesen új stratégiát kell megalkotniuk ahhoz, hogy a jövőben a VMSZ ellenében eredményesen politizáljanak, vagy elfogadják, hogy a vajdasági magyarság meghatározó része a VMSZ-t támogatja és ennek megfelelően nem zárkóznak el a VMSZ-szel való együttműködéstől.

A 2014. március 16-i választás eredménye a papírforma szerint alakult, vagyis a Szerb Haladó Párt elsöprő, 48,34%-os győzelmével végződött. Második helyen a Szerbiai Szocialista Párt végzett 13,51%-kal, a Demokrata Párt 6,04%-ot szerzett, az Új Demokrata Párt pedig 5,71%-ot. A kisebbségi listák közül (amelyekre nem vonatkozik az 5%-os parlamenti küszöb, hanem az ún. természetes küszöböt alkalmazzák esetükben) a Vajdasági Magyar Szövetség végzett a legeredményesebben: 75 248 szavazatot, a voksok 2,11%-át szerezte meg. A VMSZ-en kívül még két kisebbségi párt, a Szandzsáki Demokratikus Akciópárt és az albán Demokratikus Cselekvés Pártja szerzett mandátumot (lásd 1. táblázat). A 2014-es választások után a szerbiai parlamenti erőter jelentősen letisztult, hisz míg 2012-ben tíz pártlista jutott mandátumhoz (amelyek sokszor akár három-négy kisebb párt szövetségéből formálódtak), 2014-ben már csak hét. A parlamentből kieső pártok között van a Vojislav Koštunicához köthető, euroszeptikus Szerbiai Demokrata Párt, a Liberális Demokrata Párt és a Szerbiai Egyesült Régiók is, továbbá a szélsőséges nacionalista Szerb Radikális Párt 2014-ben sem került be a parlamentbe.

1. táblázat. *Az új szerb parlament összetétele (2014)*

Párt megnevezése	Szerzett mandátum
Szerb Haladó Párt	158 mandátum
Szerbiai Szocialista Párt	44 mandátum
Demokrata Párt	19 mandátum
Új Demokrata Párt	18 mandátum
Vajdasági Magyar Szövetség	6 mandátum
Szandzsáki Demokratikus Akciópárt	3 mandátum
Demokratikus Cselekvés Pártja	2 mandátum

A Vajdasági Magyar Szövetség 2014-es választási eredménye kor-
szakos jelentőségű, hiszen az elmúlt húsz évben a vajdasági magyar pár-
tokra leadott szavazatok száma folyamatosan és drasztikusan csökkenő
tendenciát mutatott, s mindeztől úgy tűnt, ez a folyamat nem is állítható
meg. A VMSZ mostani eredménye mind a szavazatok számát (2012-ben
68 000 szavazatot kapott), mind a megszerzett mandátumok számát (az
eddigyi ötről hatra növelte parlamenti helyeinek számát) tekintve egyértel-
műen sikerként könyvelhető el. Utoljára az 1990-es és 1992-es választáson
sikerült magyar pártnak (az akkori Vajdasági Magyarok Demokratikus
Közösségének) ennél több mandátumot szerezni, azonban akkor még
közel 100 000 fővel nagyobb volt a vajdasági magyarság lélekszáma.⁴

A VMSZ sikerében több dolog játszhat közre. Egyrésztől a párt az
utóbbi évek folyamán egy nagyon hatékonyan működő, a magyar szava-
zótábor nagy részét elérni képes aktivista hálózatot épített ki. Az aktivis-
ták már a választási lista regisztrálásához szükséges aláírások összegyűj-
tésekor egyértelműen sikeresen vizsgáztak, így vélhetően a szavazásra
való buzdításkor is hasonló hatékonysággal tudták mobilizálni a szava-
zókat. Másrésztől a VMSZ kampányában a magyar kormány tagjai is
aktív szerepet vállaltak, ami minden bizonnyal fontos mobilizáló erő-
ként hatott. A kampány alatt a Fidesz több politikusa (Martonyi János,
Répás Zsuzsanna, Fazekas Sándor, Németh Zsolt, stb.) tett hivatalos
látogatást a Vajdaságban és vett részt a VMSZ kampányrendezvényein.
(A szerbiai és a magyarországi országgyűlési választások között csu-
pán pár hét telt el; a VMSZ és a Fidesz összefonódó kampányáról lásd a
magyarországi választásokról szóló tanulmányt: Hermer-Kovács – Illyés
– Rákóczi: Külhoni szavazatok az országgyűlési választásokon.)

A VMSZ-re leadott megnövekedett szavazatszám lehetséges
magyarázata lehet a VMSZ sikeres politizálása az elmúlt tíz évben,
kiváltképp pedig az elmúlt két év folyamán. A magyar párt részvétele
a 2000 utáni szerbiai demokratikus átalakulást kísérő törvényalkotás-

⁴ Lásd: Mirnics Károly: A magyar népesség aránya Vajdaságban-Szerbiában. In: Gáb-
rityné Molnár Irén – Mrinics Zsuzsa (szerk.): *Kisebbségi létjelenségek 2003*. Szabadka,
MTT Könyvtár 7, 333-357. Továbbá: http://popis2011.stat.rs/?page_id=2134&lang=en;
letöltve: 2014. június 22.

ban, főként a vajdasági autonómiát és a kisebbségi jogokat (többek között a kisebbségek kulturális autonómiáját lehetővé tevő nemzeti tanácsokat) szabályozó törvények előkészítésében rendkívül fontos volt a magyar kisebbség érdekképviselése szempontjából. A VMSZ elmúlt évtizedes tevékenysége elengedhetetlen volt ahhoz, hogy a Kárpát-medencei magyar közösségek közül a vajdasági magyarság juthatott legmesszebbre a nemzeti kisebbségi érdekérvényesítés területén, amelynek a kulturális autonómiát megvalósító Magyar Nemzeti Tanács 2010 óta végzett tevékenysége még nagyobb lendületet adott.⁵

Mindemellett a 2012-2014-es időszak a szerb-magyar történelmi megbékélés folyamatában is áttörést hozott, amelyhez szintén szükség volt a VMSZ országos szinten történő politizálására. 2013-ban kölcsönös bocsánatkérésre került sor magyar és szerb részről a második világháború folyamán egymás ellen elkövetett bűnökért. Áder János magyar és Tomislav Nikolić szerb államfő közösen is leróta kegyeletét Csúrogon mind a magyar, mind a szerb áldozatok újonnan emelt emlékműve előtt.⁶ Emellett a szerb parlament 2013-ban egy olyan nyilatkozatot is elfogadott, amelyben elítélte a vajdasági magyar lakosság ellen 1944-45-ben elkövetett jogsértéseket és erőszakos cselekedeteket.⁷ Hipotézisként fogalmazható meg továbbá, hogy a VMSZ-re leadott szavazatok növekedésének egyik magyarázó tényezője lehet az is, hogy a vajdasági magyarok nagyarányú támogatását élvező Demokrata Párt felbomlott, így vélhetően sok, korábbi demokrata párti magyar személy választotta a VMSZ-t 2014-ben.⁸

⁵ Az MNT tevékenységéről legutóbb 2012-ben készült jelentés: <http://www.mnt.org.rs/1-Aktualis/543-BESZAMOLO-A-MAGYAR-NEMZETI-TANACS-KETEVEVES-TEVEKENYSEGEROL>; letöltve: 2014. június 22.

⁶ A csúrogi emlékhelyek állíttatása fontos szimbolikával bír: a magyar állam a szerb, a szerb állam pedig a magyar áldozatok emlékművét finanszírozta.

⁷ A szerbiai parlament elfogadta a magyarok ellen elkövetett bűntényeket elítélő nyilatkozatot. *Vajdaság Ma*, 2013. június 21. <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/18767-A-szerbiai-parlament-elfogadta-a-magyarok-ellen-elkovetett-buntenyeket-elitelo-nyilatkozatot.html>; letöltve: 2014. június 22.

⁸ Ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy Vajdaságban a Szerb Haladó Pártra leadott szavazatok száma is emelkedett 2014-ben, így feltételezhetően a korábban a Demokrata Pártra szavazó magyarok a VMSZ mellett nagy arányban „szavaztak át” a haladókra is. A 2014-es választási eredmények fényében időszerű lenne egy friss kutatás a vajdasági

Kormányalakítás

A 2014. március 16-i választásokat követően április 27-én alakult meg az új szerb kormány. Ugyan elsőprő győzelme eredményeképp a Szerb Haladó Párt önállóan is képes lett volna kormányt alakítani, azonban a párt vezetése bizonyos megfontolások miatt – pl. az alkotmánymódosításhoz szükséges kétharmados többség biztosításához – két pártnak is felajánlotta az együttműködés lehetőségét, így az előző ciklusban is koalíciós partner Szocialista Párt és a VMSZ is része lett az új kormánynak. Nem mellékes az a megfontolás sem, hogy a szerb kormány előtt álló időszak valószínűleg bővelkedni fog népszerűtlen intézkedésekben (elsősorban gazdasági megszorításokra kell gondolni), így az ezekért vállalandó felelősség „megosztása” is motiválhatta a koalíciókötést.

A VMSZ a 2012-es választások óta ellenzékben politizált. Ugyan a két évvel ezelőtti koalíciós tárgyalásokkor a Szerb Haladó Párt felajánlotta a magyar pártnak a kormányzásban való részvételt, akkor azonban a VMSZ még ragaszkodott korábbi szövetségeséhez, a Demokrata Párthoz. Emellett 2012-ben még nem látszódott biztosan az sem, hogy a Szerb Haladó Párt melletti elköteleződés milyen előnyökkel járna a VMSZ számára. A haladók ugyanis a – nyíltan nacionalista és kisebbségellenes – Szerb Radikális Pártból váltak ki 2008-ban, amikor Tomislav Nikolić jelenlegi haladó párti államfő és a hozzá hű tagok megalapították a Szerb Haladó Pártot. A pártszakadás indoka az volt, hogy a radikálisok elutasították a Szerbia és az Európai Unió között kötendő stabilitási és társulási megállapodást, Nikolić azonban jó érzéssel felismerte, hogy 2008-ra már a Radikális Párt szavazói is az EU-csatlakozástól remélték a megoldást az ország hosszan elhúzódó gazdasági válságára. Így vált az egykori vezető radikális politikus Nikolić-ból az uniós integráció elkötelezett híveként a Szerb Haladó Párt megalapítója. A párt vezető embe-reinek radikális múltja azonban adott némi okot arra 2012-ben, hogy a

magyarok pártpreferenciájáról, mert az utolsó ilyen felmérés 2008-ban készült. Ld. Badis Róbert: *A vajdasági magyarság politikai felmérése*. Identitás Kisebbségkutató Műhely, Zenta. http://www.idkm.org/tanulmanyok/Pol_kozv_kutatas.pdf; letöltve: 2014. június 22.

VMSZ kellő óvatossággal kezelje a Szerb Haladó Párt koalíciós ajánlatát, így végül a magyar párt kitartott korábbi szövetségésénél, a Demokrata Pártnál (akikkel a vajdasági tartományi parlamentben, valamint több vajdasági önkormányzatban együttműködtek és jelenleg is együttműködnek).

2014-re azonban két fronton is változás történt. Egyfelől a Haladó Párt kétéves kormányzása alatt bebizonyosodott, hogy a párt maga mögött hagyta a radikalizmust, és valódi jobbközép erőként, az európai integráció mellett komolyan elköteleződve irányította az országot. A konszolidált kormányzás mellett a magyar kisebbség szempontjából különösen fontosak voltak azok az intézkedések és gesztusok, amelyeket a szerb kormány 2012 és 2014 között a magyar-szerb történelmi megbékélés előmozdításáért tett, és amelyekről a VMSZ sikeres szereplése kapcsán már szó volt.

A másik fontos változás 2012-höz képest az volt, hogy a Demokrata Párt 2014 elején kettészakadt (a korábbi szerb államfő, Boris Tadić kilépett a pártból és létrehozta az Új Demokrata Pártot), így a párt támogatói bázisa is nagyjából két azonos részre darabolódott (tizenkilenc és tizennyolc mandátumot szereztek a választáson). Ennek megfelelően a VMSZ egykori szövetségese jelentősen meggyengült, ami szintén hozzájárult ahhoz, hogy a VMSZ tovább közeledett a Szerb Haladó Párthoz.

A VMSZ vezetői már a választások előtt világossá tették, hogy az új kormánytöbbség része szeretnének lenni valamilyen formában, hiszen ez a leghatékonyabb módja a szerbiai magyar kisebbség érdekérvényesítésének. A választások után a Szerb Haladó Párt elnöke, Aleksandar Vučić fel is ajánlotta az együttműködést a magyar pártnak (és lényegében az összes parlamentbe bejutott pártnak), amelyre a VMSZ nyitott volt. Pásztor István, a VMSZ elnöke még a koalíciós tárgyalások előtt kijelentette, hogy a magyar párt nem ragaszkodik miniszteri tárcákhoz, inkább államtitkári és szakértői pozíciókat szeretnének betölteni. Ezt Pásztor azzal indokolta, hogy kisebbségi, regionális pártként a VMSZ a magyar kisebbséget érintő problémákra kíván fókuszálni, miniszteri posztok betöltésével viszont a politizálás hangsúlya az országos szintre helyeződne át, és valószínűsíthető, hogy ha „tárcavezetői, kormányal-elnöki vagy házelnöki pozíciókat kértek volna a Szerb Haladó Párttól,

akkor a tárgyalások középpontjába nem a megoldandó problémák, hanem a politikai funkciók kerültek volna.”⁹

A koalíciós szerződést április 27-én írta alá a Szerb Haladó Párt és a VMSZ. Igor Mirović, a Szerb Haladó Párt alelnöke az aláírást követő sajtótájékoztatón úgy fogalmazott, hogy a koalíciós megállapodás nem csak a két párt kapcsolatát fogja javítani, hanem lehetőséget teremt a szerbiai társadalom aktuális kérdéseinek megoldására is. A megállapodásban ugyanis meghatározták a kisebbségi jogok védelmét (többek között a nemzeti tanácsi törvény módosítását), a Vajdasághoz, az európai integrációhoz, infrastrukturális beruházásokhoz, uniós támogatások lehívásához, egészségügyhöz, valamint a földpolitikához kapcsolódó kérdéseket, nem mellesleg pedig a szerb-magyar történelmi megbékélés kérdésköre is helyet kapott a szerződésben.¹⁰

Pásztor István sikerként könyvelte el a koalíciós megállapodást, hiszen, mint mondta, mindazon kérdéseket sikerült belefoglalni, amelyek a VMSZ választási programjában szerepeltek. Pásztor szerint ezzel az eredménnyel a VMSZ „túllépte saját árnyékát, és mások számára is példaként szolgálhat”.¹¹ A kormányban a VMSZ a mezőgazdasági, a szociális ügyekkel foglalkozó, az egészségügyi, az idegenforgalmi, illetve az infrastrukturális tárca államtitkári posztjait kapta meg, emellett pedig a miniszterelnök szűk szakmai stábjába is delegál egy tagot. A párt 6 parlamenti képviselője közül ketten alelnöki posztot töltenek be parlamenti bizottságokban (bizottság, mezőgazdasági bizottság), továbbá az alkotmányügyi, az igazságügyi, a munkaügyi, az emberi- és kisebbségjogi, a pénzügyi és az oktatásügyi bizottságban is képviselteti magát a VMSZ. Szintén fontos eredmény az is, hogy az Európa Tanács parlamenti közgyűlése szerbiai delegációjának is tagja lett egy VMSZ-es képviselő.

⁹ Új kormánya van Szerbiának. *Vajdaság Ma*, 2014. április 27. <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/20385/Uj-kormanya-van-Szerbianak.html>; letöltve: 2014. június 22.

¹⁰ Ibid.

¹¹ A VMSZ és az SNS aláírta a koalíciós megállapodást. *Vajdaság Ma*, 2014. április 27. <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/20382/A-VMSZ-es-az-SNS-alairta-a-koalicio-s-megallapodast.html>; letöltve: 2014. június 22.

Az új szerb kormány miniszterelnöke a Szerb Haladó Párt vezetője, Aleksandar Vučić, a kormányfő helyettese pedig az előző szerb kormány szocialista miniszterelnöke, Ivica Dačić lett, aki egyben a külügyminiszteri posztot is betölti. Az új szerb kormánynak összesen 16 tárcevezetője, illetve két tárca nélküli minisztere van, és a Szerb Haladó Párt, valamint a Szerbiai Szocialista Párt mellett párton kívüli szakemberek is helyet kaptak benne. Vučić szerint a kormány három legfontosabb feladata a gazdaság reformja, a magánszektor fejlesztése és a költségvetés helyzetének rendezése, de emellett természetesen a januárban megkezdett európai uniós csatlakozási folyamat is kiemelt szerepet fog kapni.

Az új parlament és kormány megalakulása óta eltelt idő alatt már több, a vajdasági magyarság szempontjából fontos előrelépés történt, ami alapján jogosan feltételezhetjük, hogy a hatalmi többséghez való csatlakozás helyes döntés volt a VMSZ részéről. A nemzeti tanácsokról rendelkező törvény módosítását az első intézkedések között fogadták el, ami egyrészt jelzésértékű, hiszen arról tanúskodik, hogy a Szerb Haladó Párt komolyan veszi a VMSZ-szel kötött koalíciós megállapodást, másrészt gyakorlati jelentősége is fontos, hiszen 2014-ben jár le a nemzeti tanácsok négy éves mandátuma, így a választások kiírásához is szükség volt a törvény módosítására. Megjegyzendő, hogy a törvénynek ez a módosítása csak technikai jellegű kérdéseket érintett a korábban alkotmányellenesnek nyilvánított pontok közül (főként a tanácsok megválasztására vonatkozó bekezdéseket), a nemzeti tanácsi hatásköröket érintő rendelkezések módosítását külön fogja tárgyalni a parlament.

Hasonlóan gyorsan elfogadta a parlament Vajdaság tartomány új statútumát, amire szintén azért volt szükség, mert korábban az alkotmánybíróság ennek a dokumentumnak is számos szakaszát alkotmányellenesnek nyilvánította. A statútum módosítására fél évet adott a bírói testület, mivel ha azonnal hatályon kívül helyezték volna, akkor – számos jogszabály „egymásra utaltsága” miatt – jogi űr keletkezhetett volna a szerb jogrendszerben. A statútum módosításában nem volt nagy mozgásteret a tartományi parlamentben erre a célra létrejött munkacsoportnak, hiszen az alkotmánybíróság ítéletét kellett követnie a vitatott kérdésekben. Ennek megfelelően az új statútumban Újvidéket nem Vajdaság fővárosának, hanem adminisztratív központjának hívják, és a tartományi kormány

neve is módosult Végrehajtó Tanácsra. A módosítás érinti még a tartomány szimbólumait, valamint törlésre került a preambulum, azért, mert a státútum a törvénynél alacsonyabb rendű jogszabálynak számít.¹² (Hozzá kell tenni, hogy Vajdaság autonómiájának ügye elsősorban nem magyar kisebbségi kérdés, hiszen a térséget legnagyobb arányban szerbek lakják, míg a magyarság csak kb. 13%-át adja a tartomány lakosságának, tehát a Belgrád-Újvidék „küzdelmek” az autonómia kérdésein inkább a vajdasági szerbek és az ország többi részén élő szerbek relációjában értelmezendők. Ennek ellenére Vajdaság autonómiája fontos a magyar kisebbség szempontjából is, egyrészt mivel a legnagyobb nemzeti kisebbségként megkerülhetetlen politikai erőt képviselnek a tartományban, másrészt pedig számos kisebbségi jog érvényesülése (pl. hivatalos nyelvhasználat, oktatás, stb.) nagyban függ a tartomány autonómiájától.) Mind a vajdasági státútumot, mind a nemzeti tanácsi törvényt az új belgrádi parlament azonnal és nagy szavazattöbbséggel fogadta el, ami annak fényében, hogy első elfogadásukkor (2008 és 2009) az akkori parlament mennyire vonatkozott jóváhagyni a törvényeket, szintén fontos üzenetnek tekinthető.¹³

Magyar szempontból még egy olyan intézkedés várat magára, amely szimbolikus és jogi értelemben is kiemelt jelentőséggel bír: egy olyan kormányrendelet megalkotása, amely eltörli a csúrogi, mozsori és zsabylai magyarok kollektív bűnösségére vonatkozó katonai közigazgatási határozatot. A szerb parlament ugyan 2013-ban elítélte a vajdasági magyarokat ért második világháborús atrocitásokat, azonban a kollektív bűnösségről szóló, 70 évvel ezelőtti határozat jelenleg is érvényben van. Pásztor István 2014 májusában úgy nyilatkozott egy budapesti konferencián,¹⁴ hogy a kormányrendelet megszületése már csak hetek kér-

¹² Nagy Orsolya: A koalíciót megkötötték, de a Vajdaság státútuma még kérdéses. *Kitekintő*, 2014. április 30. http://kitekinto.hu/europa/2014/04/30/a_koaliciot_megkotottek_de_a_vajdasag_statutuma_meg_kerdeses/#.U6ahKZR_vHk; letöltve: 2014. június 22.

¹³ Virág Árpád: Bonyolult stratégiák és egyszerű életproblémák. *Magyar Szó*, 2014. június 14. http://www.magyarsozo.com/hu/2370/kozelet_politika/112507/Bonyolult-strat%C3%A9gi%C3%A1k-%C3%A9s-egyszer%C5%B1-%C3%A9letprobl%C3%A9m%C3%A1k.htm; letöltve: 2014. június 22.

¹⁴ Magyar-szerb kapcsolatok a kibontakozás jegyében. Magyar Külügyi Intézet, 2014. május 5.

dése, és a Szerb Haladó Párt valóban elkötelezett a határozat semmissé tételében. Ennek ellenére a kormányhatározat még nem született meg, így a szerb kormány továbbra is adós ezzel az intézkedéssel.

Az előrehozott köztársasági választásokat követően rögtön felmerült a kérdés, hogy a Vajdaságban is szükség van-e előrehozott választásokra. 2012-ben a tartományi választásokon a Demokrata Párt győzött, a kormányzásban a demokratákkal részt vesz a VMSZ és a Vajdaság Szociáldemokrata Liga is. A tartományi parlament elnöke, Pásztor István a márciusi választások után úgy nyilatkozott,¹⁵ hogy szerinte nem indokolt a választások kiírása a tartományban, mert a vajdasági tartományi kormánykoalíció stabil, és az a tény, hogy köztársasági szinten a VMSZ a Szerb Haladó Párt partnere a kormányban, nem indokolja, hogy a magyar párt felmondja együttműködését a Demokrata Párttal a tartományi kormányban. Azóta viszont a Demokrata Párt soraiból többen kiváltak, így a kormányzás stabilitása, ha nem is megszűnt, de kétségtelenül elkezdett inogni. Emellett a Szerb Haladó Párt egyértelművé tette, hogy a tartományban is szükség van hatalomváltásra, mert a márciusi parlamenti választás eredménye megmutatta, hogy a jelenlegi tartományi vezetés elvesztette legitimitását. Legutóbbi hírek szerint a haladók először átalakítanák a tartományi kormányt, azután pedig – még 2014 folyamán – sort kerítenének az előrehozott tartományi választásokra is.¹⁶ Akárhogyan alakul a későbbiekben a tartományi hatalom, a VMSZ jó eséllyel részt vesz majd a kormányzásban. A magyar párt számára kétségtelenül a Pásztor István pártelnök által gyakran emlegetett „egységkormány” lenne a lehető legszerencsésebb forgatókönyv,¹⁷ amivel egyrészt megoldódna a jelenlegi

¹⁵ Nagy Orsolya: A koalíciót megkötötték, de a Vajdaság statútuma még kérdéses. *Kitekintő*, 2014. április 30. http://kitekinto.hu/europa/2014/04/30/a_koaliciot_megkotottek_de_a_vajdasag_statutumuma_meg_kerdeses/#.U6ahKZR_vHk; letöltve: 2014. június 22.

¹⁶ Az év végéig előrehozott választások Vajdaságban. *RTV Szerbia* 2014. június 9. http://www.rtv.rs/hu/vajdas%C3%A1g/az-%C3%A9v-v%C3%A9g%C3%A9ig-el%C5%91rehozott-v%C3%A1laszt%C3%A1sok-vajdas%C3%A1gban_493586.html; letöltve: 2014. június 22.

¹⁷ Pásztor: Vajdaság esetében a nemzeti egységkormány a megoldás. *Vajdaság Ma*, 2014. június 11. <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/17293/Pasztor-Vajdasag-esetenben-a-nemzeti-egységkormány-a-megoldas.html>; letöltve: 2014. június 22.

koalíció belső válsága, másrésztől a hatalom részesévé válna az országot vezető Szerb Haladó Párt, ami a központi kormányzattal való alkufolyamatokra minden bizonnyal pozitív hatást gyakorolna.

A 2014-es előrehozott parlamenti választások a szerbiai magyar kisebbség számára több szempontból is kedvezően alakultak. A választásokon elsöprő győzelmet arató Szerb Haladó Párttal a Vajdasági Magyar Szövetség már a 2012-2014 közötti ciklusban megalapozta a jó partnerséget, amelynek egyik fő (és szimbolikus) eredménye a szerb-magyar megbékélési folyamatban bekövetkezett áttörés volt. A 2014. márciusi választásokat követően a VMSZ a Szerb Haladó Párt koalíciós partnere lett, és a kormány megalakulása óta eltelt rövid időszak tapasztalatai alapján egyértelműen úgy tűnik, hogy a kormányzás valóban a koalíciós szerződésbe foglalt magyar érdekek figyelembevételével történik, vagyis a VMSZ kormányzati szerepvállalása konkrét hasznokkal jár a helyi magyar közösségnek. Ennek alapján pedig joggal remélhetjük, hogy azok a pozitív tendenciák, amelyek szerb-magyar kapcsolatok javítása terén és a magyar kisebbség jogainak megerősítése terén az elmúlt években jelentkeztek, az új szerb kormány regnálása alatt is folytatódni fognak. Emellett a választások másik fontos eredménye volt a VMSZ országos szintű megerősödése. Az, hogy a magyar pártra leadott szavazatok száma jóval felülmúlta az elmúlt közel két évtized választási eredményeit, nem csak a VMSZ-es parlamenti mandátumok számának gyarapodása miatt fontos. A szerbiai magyarság a délszláv háborúk miatt nem csak lélekszámában fogyatkozott meg; a háborús évek és a miloševići éra a közösség jövőképre, mentális állapotára is rendkívül rossz hatást gyakorolt. Éppen ezért a VMSZ jó eredménye, egyre inkább erősödő politikai ereje és a magyar kisebbség jogainak bebetonozásáért végzett tevékenysége különösen fontos ahhoz, hogy a közösség visszanyerje önbecsülését és – minden értelemben – gyarapodásnak indulhasson. Ebben a folyamatban a javuló szerb-magyar viszonynak is kiemelt szerepe van, és az a tény, hogy Szerbia uniós integrációjának Magyarország az egyik legelkötelezettebb támogatója, szintén erősítheti a vajdasági magyarság pozícióját a szerb politikumon belül.